

**WOMEN'S PROBLEMS IN NEZİHE ARAZ
THEATERS**

Nezihe Araz Tiyatrolarında Kadın Sorunları

Ali PULAT¹

Fatih BAYRAM²

Abstract

Nezihe Araz, whose real profession is journalism, wrote many kinds of works. She prepared biographies, made researches on women's issues, engaged in poetry, did encyclopedia works, was interested in script and even wrote children's plays. One of the most influential species is theater. She has written numerous plays. In these works, women and sufism topics are in the foreground. Araz is an artist with female sensitivity. The problems experienced by the woman in the society are especially in the theater. The artist, who is a journalist, is a good observer of the surrounding area. The artist examine the woman on most of the twelve theater works we can obtain of her. In this study, firstly, problems related to women in these works were identified. Following this determination, the problems mentioned were classified. Classification; problems, misconduct towards women, society's prejudiced view of women, and solutions for women to overcome such problems. By creating a plan in this way, the problems of women in the works of Araz are discussed more fully. It was seen that the author was not hesitating to criticize the women who wanted to crush women and men who did not have good intentions.

Keywords: Women in Nezihe Araz, Theater, Women's Problems

Öz

Asıl mesleği gazetecilik olan Nezihe Araz, birçok türde eserler kaleme almıştır. Biyografiler hazırlamış, özellikle kadın konularında araştırmalar yapmış, şiirle uğraşmış, ansiklopedi çalışmaları yapmış, senaryo ile ilgilenmiş hatta müzikli çocuk oyunları yazmıştır. Sanatçı, çok sayıda tiyatro eseri yazmıştır. Bu eserlerde kadın ve tasavvuf konuları ön plandadır. Araz, kadın hassasiyeti ön planda olan bir sanatçıdır. Kadının toplum içinde yaşadığı sorunlar özellikle oyunlarda işlenmiştir. Gazeteci olmasından dolayı etrafını iyi gözlemleyen sanatçının, kadının çoğu problemine çözüm aradığı söylenebilir. Sanatçı, elde edebildiğimiz on iki tiyatro eserinin çoğunda kadını esas alır. Bu çalışmamızda öncelikle bu eserlerde yer alan kadın ile ilgili sorunlar tespit edilmiştir. Bu tespitin ardından bahsedilen sorunların sınıflandırılması yapılmıştır. Sınıflandırma; problemler, kadına yönelik yanlış davranışlar, toplumun kadına önyargılı bakışı ve kadınların söz konusu sorunları aşabilmesi için sunulan çözüm önerileri şeklindedir. Bu şekilde bir plan oluşturularak Araz'ın eserlerindeki kadın sorunları daha bütüncül şekilde ele alınmıştır. Yazarın kadını ezme isteyen adetlere ve iyi niyetli olmayan erkeklere ağır biçimde eleştiri getirmekten çekinmediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Nezihe Araz'da kadın, Tiyatro, Kadın Sorunları

¹ Dr. Öğrt. Üyesi

² Bilim Uzmanı

Giriş

Cumhuriyet Tiyatrosunda Kadın Sorunları

Cumhuriyet döneminde kadın-erkek ilişkileri, merkezde kadın olmak üzere geçmişten geleceğe yeniden irdelenir. Bu dönemde kadına ayrı bir önem verilmiştir (Töre, 2009: 2239). Geleneksel anlayışın irdelendiği oyunlarda; daha çok kadının örf ve âdetler karşısında ezilmesi ele alınmıştır. Ailenin, eşin, çocukların ve ekonomik baskıların sonucunda kadının köle gibi kullanılmak istendiği görülmüştür. Bu durum daha çok gelir seviyesi düşük, kırsal kesimlerde yaşayan kadınlar için geçerlidir. Gelir seviyesi yüksek olan tabakalarda da değişen değerlerin meydana getirdiği kargaşanın içindeki kişiler vardır (Töre, 2009: 2240). Cumhuriyet döneminin tiyatro eserlerinde kadın sorunları sanatçılar tarafından sıkça ele alınmıştır. Bu oyunlarda tutucu ve yoksul çevrelerde yaşayan kadınların dramına yer verilmiştir. Kadınların yanlış eş tercihi, başlık parası, cinsel sömürü, kaynana ve koca baskısı, kuma meselesi, kadına köle gibi muamele, kenar semtlerde çalışan kadının parasının elinden alınması, koca dayacağı (Şener, 1990: 473) gibi sorunlar, eserlerde sıkça ele alınmıştır.

Cumhuriyet döneminde Adalet Ağaoğlu, Ülker Köksal ve Vasıf Öngören kadın sorunu hakkında eserler veren yazarların başında gelirler. Bu sanatçılarımızın yanında Nezihe Meriç, Ülker Köksal ve Nezihe Araz, kadını toplumsal koşullar içinde sorunları ile yansıtmaktadırlar (Şener, 1973: 32).

Kadın sorunlarına bazı sanatçılar köy gerçekliği üzerinden bakarlar. Bu eserlerden bazıları, Orhan Asena'nın "Fadik Kız"ı, Recep Bilginer "Sarı Naciye"si, Cahit Atay'ın "Sultan Gelin"i, Necati Cumalı'nın "Boş Beşik", "Susuz Yaz", "Nalınlar", "Ezik Otlar"ı, Hidayet Sayın'ın "Pembe Kadın"ı, Güngör Dilmel'in "Kurban"ı, Nezihe Araz'ın "Bozkır Güzellemesi", Erdoğan Aytakin'in "Ebekaya"si, Oktay Arayıcı'nın "Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi", Ülker Köksal'ın "Yollar Tükendi"si ve "Besleme"si, Murathan Mungan'ın "Mahmud ile Yezida" ve "Taziye"si sayılabilir. Bu eserlerde köy kadınının göğüslemek zorunda kaldığı güçlüklerden bahsedilmiştir (Şener, 1990: 473). Oyun yazarlarımız, bir yandan kadının karşılaştığı sorunları ele alırken öte yandan bu sorunların üstesinden gelen güçlü kadın tipini de ortaya koymuşlardır. Recep Bilginer, Hidayet Sayın, Turan Oflazoğlu, Oktay Arayıcı, Murathan Mungan ve Nezihe Araz gibi yazarlar kadını yücelten tipler oluşturmuşlardır (Şener, 1990: 474).

Görüldüğü gibi Cumhuriyetin daha ilk yıllarından itibaren sanatçılar kadın sorunlarına daha çok eğilmişlerdir. Kadınların yaşadığı sıkıntılar çeşitli yönleriyle oyunlarda kendine yer bulmuş, sorunlar ortaya konarak bu problemlere dikkat çekilmiştir. Bazı sanatçılar, kadının toplumda daha güçlü bir karakter sergilemesi gerektiğini düşünerek hakkına sahip çıkan kadın tipleri ortaya koymuşlardır.

Nezihe Araz'ın Hayatı

Nezihe Araz, 1922'de babası Rıfat Araz'ın Ziraat Bankası müdürü olarak bulunduğu Konya'da dünyaya gelmiştir (Koçu, 1959: 971). Ortaöğrenimini Ankara Kız Lisesi'nde, üniversiteyi ise Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Psikoloji ve Felsefe Bölümü'nde okumuştur (Kurdakul, 1971: 50). Hocası Behice Boran'ın asistanı iken 1948'de hocasının siyasi sebeplerle görevden atılmasıyla Araz da oradan ayrılmış, İstanbul'a doktora için gitmiş ancak doktorasını devam ettirememiştir (Uçman, 2016: 108). Araz, basın hayatına 1950 yılında Resimli Hayat Mecmuası'ndaki yazılarla başlamış sonra bir süre Hayat Mecmuası'nda yazmıştır. (Koçu, 1959: 971). Dost, Resimli Hayat, Hayat, İstanbul, Yeni

Sabah, Yeni İstanbul, Meydan dergi ve gazetelerinde çalışmıştır (Kurdakul, 1971: 50). Meydan Larousse ve Türkiye ansiklopedisi gibi çeşitli ansiklopedilerin yönetimlerinde bulunmuştur.

Sanat hayatına şiirle başlayan Araz, ardından biyografi, inceleme ve oyun türlerinde eserler kaleme almıştır (Öztürk, 2012, 54). Türk-İslam büyükleri ile ilgili biyografiler kaleme almıştır. Biyografilerinin yanında hem çocuklar hem de yetişkinler için yazdığı tiyatrolar önemlidir. 1980 yılında Öyle Bir Nevcivan adlı oyunuyla Tiyatro Oyunları Yarışması'nda ödül kazanmıştır. Yazar, İnanç Dergisi tarafından 1984 senesinde yılın en iyi tiyatro yazarı seçilmiş, Savaş Yorgunu Kadınlar adlı oyunuyla 1989 Kültür Bakanlığı Ödülünü, Afife Jale ile de Avni Dilligil Ödülünü kazanmıştır (Doğan, 2012: 164).

Televizyonda bir dönem kadınlar için kadın kuşağı programları yapmıştır (Uçman, 2016:108). TRT'de dokuz yıl süreyle Hanımlar Sizin İçin, Hanımlar Merhaba, Hanımlar Nasılsınız adıyla kadınlar için programlar hazırlamıştır. (Cunbur, 2001: 418).

Tiyatro dalındaki ödülleri yanında basın dünyasından da ödüller kazanmıştır. Gazetecilik faaliyetlerinden ötürü 2003 senesinde Burhan Felek Basın Ödülü'ne layık görülmüştür.

Nezihe Araz, son zamanlarını Maltepe Huzurevi'nde geçirmiş, 2009 yılında da vefat etmiştir.

Sanat Anlayışı

Nezihe Araz, Türk edebiyatında ve basınında adından söz ettirmiş bir şahsiyettir. Birçok türde eseri olan sanatçı, şiir, biyografi-inceleme, senaryo, tiyatro gibi türlerde eserler yazmıştır.

Sanatçının eserlerinde kadın haklarını savunduğu, geleneklerine bağlı ancak yeniliklere açık olduğu, toplumun gerçeklerini yansıtmaya çalıştığı görülebilir. Sanatçı özellikle Atatürk hayranıdır ve eserlerinde bu hususu göstermeye çalışır. Nezihe Araz, Kenan Rifai rehberliğinde gelişen mistik bakış açısını da eserlerine yansıtmıştır. Araz'ın sanat ve dünya görüşünde Kenan Rifai'nin ayrı bir yeri olduğu söylenmelidir.

Sanatçının oyunlarında yer alan diğer konu ise kadın haklarıdır. Nezihe Araz, kadın hak ve özgürlükleri noktasında mücadeleci bir tavır içindedir. Sanatçı böyle bir anlayışın etkili olması; annesinin Atatürk döneminde yaşamış aydın bir kadın olması ve Kenan Rifai'nin etkisi ile izah edilebilir. Araz, kadının çektiği sıkıntıları, yapmak zorunda kaldıkları fedakârlıkları ve maruz kaldıkları problemleri bilir (Şahin, 2003: 12). Sanatçı, 2000 yılında, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu ile Ahmet Yesevi Vakfı Kadınlar Gününde, Toplumumuza Işık Tutan Kadın ödülünü kazanmıştır (Cunbur, 2001: 418).

Sanatçı, oyunlarında ve biyografilerinde tarihe özellikle yer vermiştir. Anadolu'nun fethiyle beraber Anadolu'yu yurt edinme sürecimiz öne çıkarılır. Araz, Milli Mücadele Dönemi'ni de oyunlarında ele almıştır.

Nezihe Araz, bir gazeteci olarak toplumun nabzını iyi tutmaktadır. Oyunlarında ülkemizde yaşanan problemleri dile getirmiştir. Sanatçı, gördüğü sorunları tespit ederek bunları eserlerine yansıtmıştır.

Sanatçının altı tane çocuk kitabı, üç adet ise şiir kitabı, bir de opera türünde eseri mevcuttur. Biyografi-inceleme türünde 14 eseri vardır. Senaryolarının sayısı da altıdır. Tiyatroları ise, *Cahide*, *Afife*, *Uzun Bir Gün*, *Öyle Bir Nevcivan*, *Alacakaranlık*, *Kuvay-ı*

Milliye Kadınları, Kutlu Melek, Savaş Yorgunu Kadınlar, İmparatorun İki Oğlu, Bozkır Güzellemeşi, Ballar Balını Buldum ve Yarım Kalan Masa'dır.

Nezihe Araz'ın Tiyatrolarında Kadın Sorunları

Sanatçının kadını ön plana aldığı eserlerinde işlediği sorunlar şu şekilde gruplandırılabilir:

a)Kadınlara Yönelik Yanlış Tutum ve Davranışlar

Kadın duyarlılığıyla eserler veren yazar olarak nitelendirilen (Buttanrı, 2011: 603) Nezihe Araz, bir kadın sanatçı olarak hem cinslerini öne çıkaran eserler kaleme almıştır. Araz, kadınların toplumumuzun içindeki yaşamını iyi gözlemlemiştir. Sanatçı, kadınların toplum hayatımızda bazı sorunlar yaşadığını dile getirmektedir. Eserlerinde, onların haksızlıklara uğradığı, özgürlüklerinin kısıtlandığı ve kendilerinden faydalanılmaya çalışıldığı noktalara değinmiştir. Kadınların bu sorunları yaşamalarının sebebi olarak çoğu eserde erkekler gösterilmiştir ve sanatçı, oyunlarında erkeğe eleştiriler getirmiştir. Sadece erkeklerin sorunlu davranışlarına değil, toplum içindeki farklı kesimlerin tavırlarından bazılarının da kadınlar için problem olduğuna vurgu yapılmıştır.

Eserlerde kadınların yaşadığı sorunların başında şiddet görülür. Şiddetin her türlüşü ele alınmıştır. Oyunlarda hem psikolojik hem de fiziki şiddet eleştirilir. Bu davranışlar kadının gururunu kırıcı, özgürlüklerini kısıtlayıcı ve kadın haklarını ortadan kaldıran unsurlar olarak nitelendirilmektedir. Her insanın olduğu gibi kadınların da bazı haklara sahip olduğu eserlerde belirtilmektedir. Kadının hiçbir davranışının şiddet içeren bir davranışı hak etmediği özellikle vurgulanır. Bu davranışların kadına zarar verdiği belirtilir. Kadınların temel hak ve özgürlüklere sahip olduğundan, her istediğini her zaman diliminde özgürce yapabilmesi gerektiğinden bahsedilir. Araz, psikolojik şiddetin kadınlar üzerinde nasıl uygulandığını da eserlerinde göstermeye çalışır. "Savaş Yorgunu Kadınlar" ve "Bozkır Güzellemeşi" adlı oyunlarda kadına şiddetin her türlüşü görülebilir. Sanatçının özellikle bu tür olumsuzlukları sıkça ele almasının sebebi toplumu uyarmak ve kadına şiddet konusunda ortak bir bilinç oluşturmaktır, denebilir.

Gülizar-" Dövdü beni. Odonla dövdü. Belime belime vurdu. İtti beni. Tepmeledi beni."³(Araz,1974:16)

Evlilikleri ayakta tutan, eşlerin birbirine duyduğu sadakat ve güvendir. Bu kavramların olmadığı bir evliliğin sürmesi oldukça zordur. Güven ve sadakatin zedelenmesi karı koca arasındaki bağı zayıflatır. Konuya böyle yaklaştığı anlaşılan sanatçı, eşlerin birbirini aldatmalarına karşı çıkar. Bu davranışın birçok evliliği sarstığını veya dağıttığını eserlerinde göstermeye çalışmıştır. Evlenmemesine karşın evlilik kurumunun birtakım ahlaki özelliklere sahip olması gerektiğini düşünür. Öncelikli olarak sevgi, güven ve sadakati ön plana çıkarır. Toplum yaşamında her evliliğin bu özelliklere sahip olmadığını göstermeye çalışır. Birbirini aldatan eşler yüzünden evliliklerin dağıldığını gösterir. Sanatçı, aldatma olaylarını genellikle erkekler üzerinden vermektedir. Nadir de olsa kadının aldatıldığını işler, onların psikolojik sebeplerle olduğunu da belirtmeden geçmez. Erkeklerle olan eleştirilerini bu konuda iyice sertleştirir. Birçok evliliğin erkeklerin çapkınlığı ve hovardalığı yüzünden bittiğini ve sarsıldığını aktarır.

R-" (Alayla karışık) Eskiden dildadelerinize giderdiniz. Böyle pür telaş, pür helecan."⁴(Araz,1979:8)

³Nezihe Araz, *Bozkır Güzellemeşi*, Ankara: DT Dramaturgi Bölümü B.33 nüshası, 1974, s. 16

Sanatçı, kadının hayatını olumsuz hale getiren hatta karartan tecavüzlere eserlerinde değinmektedir. Kadının kendi kararlarını kendisinin alması gerektiğini düşünen sanatçı bu zorba davranışı eserlerinde vurgulamaktadır. Kadının isteği dışında yapılan hiçbir unsur haklı görmez. Hele ki kadının hem psikolojisini hem de toplum içindeki yaşamını zor duruma sokan tecavüz olaylarını asla hoş görmez. İyi bir gözlemci olan Araz, toplumda tecavüze uğrayan kadınların neler yaşadığını irdelemiştir. Yaşanılan olayların başkalarına anlatılmadığı, insanların anlayışsız tavırlar sergileyebileceği ve suçlayıcı davranışlarda bulunulacağı ortaya konulmaktadır. Nezihe Araz, özellikle “Savaş Yorgunu Kadınlar” adlı eserinde tecavüz olaylarını ele alır. Hem savaş zamanlarında hem de normal zamanlarda yaşanan tecavüz olayları ve hazin sonuçları eserde ele alınmıştır. Bu oyunda Araz, tecavüz olaylarında kadının bir suçunun olmadığı vurgusunu yapar. Özellikle bu eserde yaşananların sorumluluğunun kadında olmadığı ancak bu olayların en büyük bedel ödeyeninin yine kadınlar olduğunun altı çizilmiştir.

Ev kadını- “Açık açık konuşursak. Siz durumu pekala biliyorsunuz. Bizim için o, malum yoldan başka hiçbir çıkış kapısı yok. Profesyonel fahişelik! Başka şansımız yok.”⁵(Araz,1992:11)

“Savaş Yorgunu Kadınlar” adlı eserde tecavüzler sonucunda doğan çocuklara da vurgu yapılmaktadır. Onların toplum içinde olumsuz bir bakış açısıyla karşılandıkları belirtilmektedir. Tecavüz sonucu doğan çocukların hem babasızlıktan hem de toplumun bakış açısından çok sıkıntı çektikleri vurgulanmaktadır. Tecavüz sonucu doğmanın o çocukların kendi tercihi olmadığı belirtilip bu noktada ne kadının ne de doğan çocukların bir günahının olmadığını altı çizilmektedir. Kadınların hayatını zora sokan bu davranışların hem savaş zamanlarında hem de normal zamanlarda artık gerçekleşmemesi gerektiğinin vurgusu yapılmaktadır.

Doktor-“ Gerçekten. Zavallı kadın. Ama ben... Daha sonra anladığım kadarıyla... O günler, bir kötü saplantıya takılmıştım. Annem diyordum, benim gibi bir piç doğurduğu için kim bilir ne kadar mahcup, Kim bilir benden nasıl utaniyor ve nefret ediyor. Annemin beni sevmesine imkan yok. Annem, demek ki bana hep yalan söyledi. Beni sevmiyor, benden nefret ediyordu. Böyle olmalıydı. Annem demek ki bana hep yalanlar söylemişti. Beni sevmesi... sanıyordum ki, bir piçi sevmesi, imkansızdı annemin. Yemiyor, konuşmuyor, okula gitmiyordum. Zavallı kadın ne yapacağını şaşırılmıştı. Yetimhanenin savaş sakatı, belki yetmiş yaşlarında bir doktoru vardı. Annem sonunda ona gitmiş, her şeyi baştan sona anlatmış. Yardım istemiş.”⁶(Araz,1992:21)

Kadınlara yönelik yanlış davranışlardan biri de kadınların para karşılığı satılmasıdır. Evli kişilerin eşlerini başka erkeklere pazarlanması da gündeme getirilmiştir. Bu konu hem “Cahide” hem de “Bozkır Güzellemesi” adlı eserlerde karşımıza çıkmaktadır. “Cahide” tiyatrosunda Cahide, Bozkır Güzellemesi isimli oyunda ise Zühre eşleri tarafından başkalarına pazarlanırlar. Nezihe Araz, insanlığa sığmayan, kadının onurunu kırıcı,

⁴Nezihe Araz, *Öyle Bir Nevcivan*, Ankara: DT Dramaturgi Bölümü Ö-6 nüshası, 1979, s.8

⁵Nezihe Araz, *Savaş Yorgunu Kadınlar*, Ankara: DT Dramaturgi Bölümü S-87 nüshası, 1992, 2p s.11.

⁶Araz, *Savaş Yorgunu Kadınlar*, 2p s. 21.

şerefini zedeleyici bu davranışı koca durumundaki kişilerin yapabiliyor olmalarına dikkat çeker.

Beyefendi” Hiç önemli değil efendim. Eşiniz ile.. Allahın lütfu olacak..zımni bir anlaşmamız oldu. Herhalde bilginiz vardır.”

Cahide-“ (şaşırmış) Nasıl bir anlaşma? Hiç haberim yok.”

Beyefendi-“ Öyleyse bu güzel sürpriz bize bırakıldı. Konuşulması çok zor..(durur, düşünür) Gönlünüzün o kutsal anahtarı...aziz dostumun izni ile sanırım lütfen bana emanet edildi.” ⁷(Araz,1986:23)

Tiyatro eserlerindeki bir başka kadın sorunu ise batakhanedeki kadınlardır. Bu kadınların şiddet gösterilerek zorla çalıştırılmasına ve kadının erkekler tarafından köle gibi kullanılmasına tahammül edilmemesi gerektiği vurgulanır. “Bozkır Güzellemesi” adlı eserde Zühre adlı kadın üzerinden bu soruna değinilmektedir. Hayat kadınlarının batakhanelerde ne kadar kötü ve acı durumlara düştüğü hissettirilir. Nezihe Araz, kadının haklarına önem veren bir sanatçıdır. Bu gibi yerlerde kadının özgürlüklerinin ve haklarının gasp edildiğini bilmektedir. Bundan dolayı kadının hürriyetinden yoksun olduğu bu olumsuz durumu eserinde belirgin bir şekilde eleştirir ve toplumun içindeki bu kanayan yaraya dikkat çeker.

Zühre- “Bi senin defterine bak, bi benim defterime. Allaha şikayet olmasın; sen Ali İhsan diye ağlıyorsun değil mi? Ben beni kerhaneden çektir çıkardı diye ona sabrediyorum, başımı kaldırmıyorum ama ...çeken bilir işte... Sen sen ol da haline, halikine şükret.” ⁸(Araz,1974:5)

Kadınlara kocalarının yaptığı olumsuz davranışlardan biri de kadının kötü şartlarda çalıştırılıp parasının yenmesidir. Araz, erkeklere eleştirilerini bu konuda da sürdürür. Hiçbir işle meşgul olmayıp aylak aylak gezip kadının çalışıp didinerek kazandığı üç kuruşa göz diken erkek modeline yergisi vardır. Hiç kimsenin birilerinin sırtından geçinmemesi gerektiğine vurgu yapılır. Kadının köle olmadığı belirtilir. Kadının da erkeğin de evin geçimini sağlamak için gayret etmesi gerektiği vurgulanır. Bu konuyu Nezihe Araz, “Bozkır Güzellemesi” adlı oyunda işlemektedir. Eserde Ali İhsan isimli kişi, aylak aylak gezmektedir. O, karısı Zühre'nin çalışarak zar zor kazandığı paraları elinden alıp yemesini eleştirmektedir. Sanatçı bunu eserine yansıtarak aile yaşantısındaki benzer davranışa dikkat çekmek ister.

Zühre- “Ne etmiyo ki... İlk günler yandı tutuştu benim için. Elimde kaç beşbiryerde varsa, demek ki senindi onlar... onları bana getirdi. Sattım dedim ama satmadı, Duruyor. Bir tarlanın parasını yedirdi. Beraber almanya'ya gidecektik, olmadı. Buraya taşındık. Ama Çabuk usandı benden... Tembel, iş yapmayı sevmiyor. Kumarcı, paraları blumda yiyor.

⁷Nezihe Araz, *Cahide*, Ankara: DT Dramaturgi Bölümü C-19 nüshası, 1986, s.73.

⁸Araz, *Bozkır Güzellemesi*, 2p s.5

Kapıcı aylığı ne olacak? 550 lira! Haftaya parasız kalıyoruz. Dikiliyor mu başıma, 'para da para' diye" ⁹ (Araz,1974:6)

Nezihe Araz, oyunlarında erkeklerin kadınlara gösterdikleri tavır ve davranışlarda problemler olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Bu kusurlardan biri de erkeklerin kadınlardan faydalanma çabasıdır. Araz, erkeklerin kadınlara karşı art niyetli duygulara kapıldığından bahsetmektedir. Bunun sonucu olarak taciz ve tecavüz gibi davranışların meydana geldiği belirtilmektedir. Bazı erkeklerin makamlarını, iktidarlarını, parasını, yakışıklığını kullanarak kadınlardan cinsel manada beklentiler içine girmesine dikkat çeker. Bunun yanlış bir davranış olduğu seyirciye ve okuyucuya aksettirilir. Bu konu özellikle "Cahide adlı tiyatrodan karşımıza çıkmaktadır. Oyunda çeşitli erkekler, Cahide'den cinsel anlamda beklenti içine girer. Özellikle oyundaki yönetmen, Cahide'den rol karşılığında bir beklenti içinde olduğunu direkt belirtir. Nezihe Araz'ın böyle bir durumu direkt vermesinin sebebi var olan sorunu olduğu gibi ortaya koymaktır. Böyle davranışların ortadan kalkması için sanatçı eserinde böyle bir kurgu yapmıştır.

Rejisör- "Bunu öğrenmeye hazır olduğunu zaman bana söylersin. Ben de açıklarım. Oyunu alırsın. Unutma. Sen benim Pigmalyon'umsun. Öyle değil mi kızım?"

Cahide- "Öyle! Siz yarattınız beni! Öyle. Ama neden girdiniz bunca zahmete? Beni yere sermek, beni pespaye bir taban halısı gibi kullanmak için mi? Size inandım sizi sevdim. Dünyada hiç kimseye duymadığım saygıyı size duydum. Ama pas pas olmak için değil."¹⁰(Araz,1986:68)

Kadınlara karşı sergilenen kötü davranışlardan biri de kumalık meselesidir. Nezihe Araz, kumalık anlayışının kadın haklarına aykırı olduğunu inanır. Tek eşliliğe önem veren sanatçı, kumalık uygulamasını eleştirir. Kumalığın kadının saygınlığına yapılmış bir hakaret olduğunu vurgular. Sanatçı, "Bozkır Güzellemesi" adlı oyununda bu toplumsal soruna değinmektedir. Kumalık ile hem evin asıl kadınının hem de sonradan gelen kadının olumsuz durumlar yaşadığı aktarılır. Eserde kumalık anlayışını benimseyen kadınların pişmanlıkları da dile getirilmektedir.

Gülizar- "Ama sen onun kocasını elinden aldın."

Satı- "Tümünü değil, yarısını! Herif bigün ona gidiyo, bigün bana geliyo."

Gülizar- "Başın göğşe erdi mi sonunda? Şunu iyi belle Satı! Onun hakkını ödiyemezsin, bunu hiçi aklından çıkarma."¹¹(Araz,1974:20)

⁹Araz, *Bozkır Güzellemesi*, 2p s.6

¹⁰Araz, *Cahide*, s. 68

¹¹Araz, *Bozkır Güzellemesi*, 2p s.20

Eserlerde eleştirilen konulardan bir diğeri ise başlık parasıdır. Nezihe Araz, başlık parasının toplumda oluşturduğu travmaları göstermek ister. Başlık parası sistemi ile özellikle kadınların mağduriyet yaşadıklarından bahsedilir. Sevenlerin bu unsur yüzünden kavuşamamaları eleştirilir. Bazı genç kızların da başlık parası yüzünden sevdiğine kaçmayı göze almaları sonucu ortaya çıkan dramalara işaret edilir. Sanatçı bu sorundan “Bozkır Güzellemesi” adlı oyunda bahsetmektedir. Gülizar’ın görünüşü Naciye, sevdiğine kaçmak ister. Nezihe Araz, bu davranışın sebep olduğu sonuçları ortaya koyarak bu yanlış davranışın ortadan kalkması gerektiğini vurgulamaktadır.

Naciye- “Hinci de, ağamın abukat parasını kim virirse sizi ona viririm deyo. Oysa ben...Hüsünden başkasının ... istemem; onun daparası yok.”

Gülizar- “Emme seni kaç yıldır bekliyo kız. Günah deel mi?”

Naciye- “Anam duyunca nider dersin?”

Gülizar-“ Nidecek? Esmâ'nın anası nitti? Şakire'nin anası nitti? Başlık parasından kurtulmak için, köyde kızlar kaçıyo, oğlan evi memnun. İş ki gönlün assahtan Hüsünü çekiyo mu? Çekmiyor mu? Buna karar virmen lazım.”¹²(Araz,1974:18)

b)Toplum Anlayışından Kaynaklanan Sorunlar

Nezihe Araz'a göre kadınlar, yaşadığımız toplum içinde bazı sıkıntılar yaşamaktadır. Sanatçı, yaşanan bu problemlerin bazılarının toplumun geleneklerinden, zihniyetinden, yaşamından kaynaklandığını belirtmektedir. Sanatçı, problemlerin sadece bireysel hatalar sebebiyle ortaya çıkmadığını, toplumsal yanlış anlamaların da kişileri olumsuz manada etkileyebileceğini eserlerinde göstermeye çalışmıştır.

Kadına toplum baskısının ve bakışının sorun oluşturduğu bir alan da kadının çocuk dünyaya getirmesidir. Bir evlilikte mutlaka çocuk olması gerektiği düşüncesi ve eğer ailede çocuk olmuyorsa sebep kadında aranmalıdır genel kanaati, toplumda yaygın bir yanıştır. Ailede eğer sorun varsa bu erkek ile ilgili de olabilir gibi bir ihtimal, göz ardı edilmiştir. Sanatçı, yaşadığı dönemde gözlemediği bu yanlış anlayışlara eserlerinde yer vermektedir. Nezihe Araz, sorunun sadece kadında aranmasını yanlış bulur. “Bozkır Güzellemesi” adlı oyunda sanatçı, toplumdaki yanlış anlayış ve beklentiler sebebiyle gelişen sorunları gündeme getirmeye çalışır. Eserde Gülizar, çocuk olmamasından dolayı özellikle kaynanası Halime'den hakaretler işitir. Çocuk özlemine dayanamayan ve muayeneye giden Gülizar, doktordan çocuk doğuramama gibi bir probleminin olmadığını öğrenir. Bu tür bir kurgu ile Araz, iki tarafta da sorunun olabileceğini vurgulamasının yanında, sorunu gidermek için de hekime başvurulması gerektiğinin altını çizer.

Gülizar-“ Sorarım ya! Elinde doktor raporu mu var? Belki senin oğlun suçlu?”

Halime-“ Oşt! Ne haddine! Bizim soyumuzda kısır yok. Bi dene bile!”¹³(Araz,1974:11)

¹²Araz, *Bozkır Güzellemesi*, 2p s.18

¹³Araz, *Bozkır Güzellemesi*, s.11

Nezihe Araz, yaşadığı dönemdeki gelinlik anlayışını da eleştirmektedir. Kadının da kocasının olduğu gibi bazı hakları olduğunu, ezilen, hor görülen, şiddete maruz kalan bir kadının evliliğini zorla sürdürmesinin doğru olmadığını belirtmektedir. Ailelerin de evlendirdikleri kızlarını korumaları gerektiğini vurgulanmaktadır. Aile kutsaldır korunmalıdır ancak önce kadın kendini koruması gerekir ki aile de korunabilsin, düşüncesindedir. Evlilik ile ilgili gündemde olan bir başka mesele de aile içinde geçimsizliğin yaşanması halinde evliliğin bitirilebileceğinin hissettirilmesidir. Nezihe Araz'a göre toplumda kişilerin mutluluğunun, hürriyetinin ve rahatlığının önemi ve önceliği kabul edilmelidir. Özellikle, evlenen kadının babasının evine ancak ölü dönebileceği düşüncesinin yanlışlığı, gösterilmek istenir. Bu durumu sanatçı, "Bozkır Güzellemesi" adlı oyunda ele almıştır. Gülizar ve annesi üzerinden olaylar oluşturulmuştur. Böylece Araz, bu anlayışın yanlışlığını ortaya çalışmaktadır.

Şerife- "Gülizar, karı kısmı, kaynanam dövdü diye, evini koyup gelir mi kız? Öyle olsa, köyde hiç bi kadın evinde durmamalı."

Gülizar- "Samanlıkta yatarım."

Şerife- "Gülizar, Satılmış'ı bilmez gibi konuşma. İrkek milleti değil mi? Topu birden yıkılsın. Kız, dul başınnan seni bu eve alamam. Mümkünü yok bunun. Bu gün Mustafa'yla diyenler, yarın Satılmış'la derler." ¹⁴(Araz,1974:17)

Toplum bakış açısının kadına problem oluşturduğu diğer bir konu da dul kadınlara bakıştır. Sanatçı, kocası ölmüş veya kocasından ayrılmış kadınlara ayrı bir gözle ve ön yargı ile bakıldığını kasteder. Dullara yeterince sahip çıkılmadığından bahseder ve onlara gerekli desteğin yeteri kadar verilmediğine değinir. Bu noktada da Araz, erkeklere eleştirilerini sürdürür. Erkeklerin bazılarının dul kadınları rahat bırakmadıklarını, onları rahatsız ettiklerini aktarır. Bunu "Bozkır Güzellemesi" adlı oyunda görmekteyiz. Köyün çapkını Mustafa Ağa orada yaşayan dul kadınlara rahat vermez. Sanatçının bu durumu dile getirmesinin nedeni bu olumsuzluğun ortadan kalkması içindir. Ayrıca kadına da mesaj vardır. Kadının kimseye muhtaç olmadığı, kendi ayakları üstünde durabilecek iradede olması gerektiği mesajını vermektedir.

Şerife- " Bu köyde kimin eri askere gitse, kimin kocası gurbete varsa, bu Mustafa olacak meşe, dikilecek mi karşısına? Köyde kimseye rahat yok mu bu hergeleden?" ¹⁵(Araz,1974:15)

Nezihe Araz, kadının toplum içinde kısıtlandığını belirtir. Toplumumuzda kadınların pek çok şeyi yapmaktan aciz olduğu yanlış kanaatini gündeme getirerek söz konusu anlayışı eleştirir. Nezihe Araz, kadının kendini gerçekleştirmesini çok önemser. Kadının isterse her şeyi kendi iradesiyle başarabileceğini vurgular. Bu noktada hayatta kimseye ihtiyacı olmadığını belirtir. Ancak oyunlarında Araz, bunun aksine kadını toplumda tek başına çoğu işi yapamayan bir rolde verir. Çünkü toplumdaki bakış açısını bu şekilde görür.

¹⁴Araz, *Bozkır Güzellemesi*, s.17

¹⁵Araz, *Bozkır Güzellemesi*, s. 15

Ayrıca bazı davranışların kadınlara yakıştırılmamasından kadının kısıtlandığını da belirtir. Kadına bir kalıp oluşturulduğu ve o kalıbın dışına çıkmaması gerektiği fikrinin toplumda hakim olduğunun altı çizilir. Bu konuya “Alacakaranlık” oyununda yer verilir. Oyun kahramanı Ayşe’nin küçüklüğünden beri hayatta kısıtlamalarla karşılaştığı belirtilmektedir. Nezihe Araz, bu noktada bütün oyunlarında kadına yönelik vermek istediği mesajları kapsamlı bir şekilde vermektedir. Kadının haksızlıklara baş kaldırdığı özgür bir iradeyle her şeyi yapabilmesi gerektiğini vurgular.

Şerife- “Sen gidene dek, Gülizar, kızım, gece yarısı olur. Karı başınan..

Gülizar- “N’olacak karı başıma?”¹⁶(Araz,1974:12)

Toplumumuzda kadına yönelik yanlış bakış açılarından biri de tecavüze uğrayan kadına karşı alınan tavidir. Araz, tecavüze uğrayan kadınların destek görmediğini düşünür. Desteğin aksine toplumun genelinde hor görme ve dışlanma gibi tavırların oluştuğunu belirtir. Nezihe Araz, tecavüze uğrayan kadının toplumsal baskıya maruz kaldığı için psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu ve bu konuda toplumda bir bilincin gelişmesi gerektiğini anlatmaya çalışır. Sahip çıkılmayan ve hor görülen kadının suçunun olmadığı halde kendini suçlar duruma gelmesinin bireyde, ailede ve toplumda oluşturacağı travmalara dikkat çekmek ister. Bu konuyu “Savaş Yorgunu Kadınlar” adlı oyununda ele almıştır. Tecavüze uğrayan kadınların ne durumda olduğu, hangi psikolojik şartlar içinde bulunduğu oyunda temsili olarak gösterilmektedir. Nezihe Araz, zorbalık ve şiddetle yapılan tecavüzde kadının suçu olmadığını altını çizer. Toplumun biraz destek olup bu kadınları yalnız bırakmaması gerektiği vurgulanır. Ayrıca yine Araz, bu durumdaki kadınlara da mesaj vermektedir. Tecavüze uğrayan kadının utanmamasını, bunda kendinin bir suçunun olmadığını, asıl suçluların belirlenmesi gerektiğini vurgular. Bu yüzden mağdur kadınların, dik durup hayatını normal bir şekilde devam ettirmesini ister ve kadının gerekirse her zaman her şeye göğüs gerebileceğini göstermeye çalışır.

C) Kadınlara Mesaj Nitelediğindeki Sorunlar:

Nezihe Araz, toplumu gözlemleyerek tespit ettiği sorunları ve kadınların çektiği sıkıntıları oyunlarında belirgin mesajlarla dile getirir. Tiyatro eserlerinde bu durumu, olayları bazen gösterme, bazen anlatma ve bazen de hissettirme yöntemlerini kullanarak aktarmaya çalışır. Belirli bir bilinç oluşturmak için çaba sarf eden Nezihe Araz, oyunlarının genelinde okuyucuya bir umut aşılama gayretini elinden hiç bırakmaz. Oyunlarında mesajlarını doğrudan veya dolaylı yoğun bir şekilde vermeye çalışmıştır. Toplumda güçlü bir farkındalık geliştirildiği takdirde her tür toplumsal çözümlenin elbirliği ile üstesinden gelenebileceğini göstermeye çalışmıştır.

Sanatçının eserlerinde ısrarla verdiği mesajlardan biri de öncelikle kadının kadını anlamaması ve sahip çıkması gereğidir. Çoğu zaman kadını kısıtlayan, dile düşüren, onun özgürlüğünü kısıtlayan unsurun yine kadın olduğunu Nezihe Araz, ısrarla vurgulamaktadır. Kadının dedikodularla adının çıkarılması, kız çocuklarının annesi tarafından küçüklükten beri önyargı ve belli bir kalıpla yetiştirilmesi, tecavüze uğrayanlara destek vermeyi gerekli bulmayan anlayışlar gibi yaklaşımlardan dolayı sorunların oluştuğu eserlerde belirtilmektedir.

¹⁶Araz, *Bozkır Güzellemesi*, 2p s.12

Kadın- “Ta kendisi.. Haysiyetimizi, şerefimizi ayaklar altına alan Afife Jale hanım.”¹⁷(Araz,1988:47)

Köylü- “Bizim var mı? O piçi alıp köye gitsem, en önce karılar vurur beni, kaltak, orospu, kahpe diye.”¹⁸(Araz,1992:16)

Nezihe Araz, geleneklerden, toplum anlayışından ve kadının kendisinin oluşturduğu baskıdan dolayı kadınların özgür bir şekilde hareket edemediklerini göstermeye çalışır. Bir insan olarak onların istediği şekilde hareket etmesi gerektiği eserlerde vurgulanır. Onların kendi iradelerini kullanmalarının altı çizilir. Araz, kadının kendini geliştirmesini ve haklarına sahip çıkması gerektiğini, toplum ve erkeklerin baskısı altında kalmayıp kendi duygu ve düşüncelerine göre hareket edebileceğini benimsetmeye çalışır. Sanatçının “Alacakaranlık” adlı eseri bu doğrultudadır. Eser, baskı altındaki kadının özgürleşip kendini bulmasını konu edinir. Araz bu şekilde kadınlara yol göstermektedir.

Ayşe- “Tamam! Bütün kapıları açtım. Kendi üstüme konmuş bütün yasakları, bütün ambargoları kaldırdım. Artık sırf korkaklığım yüzünden herkese kusursuz görünmek için çırpınmıyorum, çırpınmayacağım. Ermiş değilim ben! İnsanım. Hata yapmamalıyım diye diye..yaşamaktan korkmıyacağım artık. Hatalar yapmak ve pişman olmak istiyorum.(...)”¹⁹(Araz,1981:37)

Sanatçı, kadınların küçüklüğünden itibaren baskı altında mağdur edildiğine inanır. “Alacakaranlık” adlı eserinde de değindiği gibi Araz, kadının özgür bir şekilde içinden geldiği gibi yaşayamadığına dikkat çeker. Kendi kararlarını kendi verebilen bir kadın yapısının toplumda az olduğuna dikkat çeker ve toplumda güçlü kadın profilinin ortaya çıkması gerektiğinin altını çizer. Yazar, çevresindeki insanların düşüncelerine göre değil kadının kendi duygularına göre hareket etmesi gerektiğini vurgular.

Ayşe- “Ama, içim öylesine dolu ki.. Bir şeyler söylemek istiyorum. Ben, kimseye böyle şeyler söylemedim. Gencecik bir kızken de.”²⁰(Araz,1981:42)

Gökçe- “Evet! Yazık ki ben düşüncemi değiştiremem. Çünkü bu yalnız düşüncelerime bağlı değil, yaşantıma da bağlı. Ben ilkelerim doğrultusunda yaşamak istiyorum. İnançlarım doğrultusunda ...Yaşamak ve yazmak! Bu benim hakkım.”²¹(Araz,1997:11)

¹⁷Nezihe Araz, *Afife*, Ankara: DT Dramaturgi Bölümü A-67 nüshası, 1988, s.47.

¹⁸Nezihe Araz, *Savaş Yorgunu Kadınlar*, s. 16

¹⁹Nezihe Araz, *Alacakaranlık*, Ankara: DT Dramaturgi Bölümü arşivinden örnek nüsha, 1981, 2p s. 37.

²⁰Araz, *Alacakaranlık*, 2p s.42

²¹Nezihe Araz, *Kuway-ı Milliye Kadınları*, İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1997, s.11

Nezihe Araz, kadın sorunlarını ele alırken değindiği bir husus da kadınların suskunluğudur. Kendisine göre toplumda bu kadar haksızlığa ve adaletsizliğe maruz kalan kadınların, suskun oluşundan şikâyetçidir. Sanatçı, hem cinslerinin çektiği problemlerin farkındadır ve bunlardan rahatsızdır. Bunu yapmasının sebebi suskun kadın kitlesinin sesi olmak istemesidir. Araz, kadınların bu kadar sıkıntı çekip de bu kadar suskun olmasını anlamlandıramaz. “Savaş Yorgunu Kadınlar” adlı oyunda sanatçı, kadınların artık başına gelenlere susmamaları gerektiğinin mesajını vermektedir.

Doktor- “Ben de bunu diyorum işte! Bizler bu yanlış yaptık. Birinci Dünya kadınları da yaptı. Şimdi de siz yapmayın diyorum ben. Dünyanın bütün savaş yorgunu kadınları! Bugüne dek, susmasaydık, utanmasaydık hakkımızı arasaydık, dünyayı ayağa kaldırsaydık. Siz, bu günleri YAŞAMAYACAKTINIZ!..” ²²(Araz,1992:26)

Sanatçı, kadının sorunların üstesinden gelmek için susmayı hakını araması gerektiğine atıf yapmaktadır. Artık bir şeylerin değişmesi fikrindedir. Çünkü eserlerine baktığımızda kadınların baskılandığı, şiddet gördüğü, özgür olmadığı fikirleri ağır basmaktadır. Araz, ayrıca eserlerinde şunu da belirtir. Kadının içinde potansiyelinin olduğunu vurgular. Her şeyi her durumda yapabilecek gücünün olduğunu belirtir. Ancak bunu gerçekleştirme için irade ortaya koyması gerektiğini aktarır. Kadının hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı belirtilir. İsterse onların her bir şeyi özgürce gönüllerinden geldiği gibi yapabilecekleri vurgulanmaktadır. Araz, kadınların yaşadıkları sorunları aşabileceklerini belirtir. Öncelikle susmayı haklarını aramalarını önerir. Sonrasında tüm kadınların içlerindeki her şeyi başarabilecek gücü dışarı çıkarabileceklerini vurgular. Bunun için de toplumda kendisine yönelik sorunlarla mücadele etmesi gerektiğini ifade eder.

N- “Kadınların içinde, ne güçlü, ne etkin hazineler vardır. Ben bu imkânları hiç kullanamadım.(...)” ²³(Araz.1979:18)

SONUÇ

Nezihe Araz, tiyatro eserlerinin çoğunda kadını ve onlara yapılan haksızlıkları ön plana çıkarmıştır. Toplum yaşamından gözlemlediği kadına oluşan olumsuz tavır ve davranışları yansıtmayı amaçlamıştır. Sanatçı bunlardan rahatsızdır. Kadının çektiği sıkıntıları ve karşılaştığı sorunları dile getirmek istemektedir.

Sanatçının bir sorumluluğu ve amacı olduğuna inanan Nezihe Araz, annesinin yaşadığı Atatürk dönemi kadınlarının saygınlığına hasret duymaktadır. Kenan Rifai'nin de kadına değer veren düşüncelerinden etkilenmiş, hem cinslerinin sosyal ve kültürel manada daha iyi durumlarda olmalarını ümit etmektedir. Bunu gerçekleştirmek için toplum içindeki kadınların yaşadığı sıkıntıları dile getirerek sorunlara çareler üretmek düşüncesindedir.

²²Araz, *Savaş Yorgunu Kadınlar*,2p s.26

²³ Araz, *Öyle Bir Nevcivan*, 2p s.18

Sanatçı, toplumda kadın sorunlarının çok olduğunu belirtir. Bazı sorunların toplumsal anlayışlardan kaynaklandığını aktarır. Tecavüze uğrayan veya dul kalan kadınlara olumsuz bakışın olumlu dramatik sonuçlarını eserlerinde dile getirmektedir. Sanatçı ayrıca toplumun bazı geleneklerinin kadına sıkıntılar oluşturduğunu belirtir. Başlık parası ve kumalık gibi geleneklerin yanlış olduğunu oyunlarında göstermektedir. Araz, kadına problem meydana getiren geleneklere karşı çıkmıştır. Adetlerin, geleneklerin ve göreneklerin kadının ezilmesine izin vermemesi gerektiğine inanır.

Araz'ın eleştiri getirdiği diğer grup ise erkeklerdir. Bazı oyunlarda sanatçı, kadınların başlarına gelen olumsuzlukların sorumlusu olarak erkeği göstermiştir. Birçok eserinde erkeğin kusurlu davranışlarını ortaya koyar. Aldatmalar, tecavüz, taciz, kadınların satılması gibi hususlarda erkek, doğrudan suçlu gösterilmektedir. Bu davranışların kadının hayatını değiştirdiği ve belirtilen kötü davranışların bedelini yine suçsuz kadınların ödediği dikkatlere sunulur.

Nezihe Araz'ın, kadının çocukluktan beri yetiştiriliş tarzına da itirazı vardır. Sanatçı, eskiden beri kız çocuklarının baskı gördüğünü ve belirli bir kalıba sokulma çabasının yaygınlığını göz önüne sermeye çalışır. Bu kız çocuklarının ileriki yaşamlarında güvensiz, kendi hak ve özgürlüklerine sahip çıkamayan bir hale dönüştüğünü aktarır. Bu yüzden kadınların özgür bir ruhla yetiştirilmesi gerektiğinin mesajını verir.

Sanatçı toplum içinde kadın erkek ayrımının yapıldığının farkındadır. Erkek egemen bir toplum olduğumuzu hissettirmektedir. Bundan dolayı kadınlara adaletsizliklerin ve eşitsizliklerin uygulandığını ortaya koymaktadır. Sanatçının oyunlarında kadınların yaşadığı sıkıntıların bu kadar yer almasının nedeni kadın erkek ayrımının ve eşitsizliğinin ortadan kaldırılması çabasıdır, diyebiliriz.

Nezihe Araz, kadınların toplum içinde önemli bir güce sahip olduğunu hissettirmeye çalışır. Hayattaki birçok zorluğu kimseye ihtiyaç duymadan kadının aşabildiği eserlerde vurgulanır. Çocukluktan itibaren kadının zorla, kendi özüne uygun olmayan bir kalıba sokulmaya çalışılmasını ve kadının bu şekilde kısıtlanmasını kabul edemez. Bunun sonucu olarak kadınların kişiliğini tam yansıtamadığını ve toplumun en önemli kıymetini atıl bıraktığını göstermeye çalışmıştır.

Sanatçı, kadının toplumdaki pek çok aksaklığın kadın eliyle değiştirebileceğine inanmaktadır. Kadınların kendini gerçekleştirme önem vermektedir. Kendi olmayı öğrenmiş, hak ve özgürlüklerini bilen ve onlara sahip çıkan kadın tipini arzulamaktadır. Bu doğrultuda oyunlarında Gülizar ve Saime gibi idealize edilmiş tipler oluşturmuştur. Eserlerinde yoğun bir şekilde kadın konusunu ele almasının sebebi, toplumsal düzeninin örnek gösterdiği kadın tipleri sayesinde gerçekleşeceğine inanmasıdır, diyebiliriz.

Kaynakça

- Araz, N. (1974). *Bozkır Güzellemesi*. DT Dramaturgi Bölümü B.33 nüshası, Ankara. Kitap olarak basımı bulunamamıştır.
- Araz, N.(1979). *Öyle Bir Nevcivan*. DT Dramaturgi Bölümü Ö-6 nüshası, Ankara. Eserin kitap olarak baskısı bulunamamıştır.
- Araz, N.(1981). *Alacakaranlık*. DT Dramaturgi Bölümü arşivinden örnek nüsha, Ankara. Eserin kitap olarak baskısı bulunamamıştır.
- Araz, N.(1986). *Cahide*. DT Dramaturgi Bölümü C-19 nüshası, Ankara. Kitap olarak basımı bulunamamıştır.
- Araz, N. (1988). *Afife Jale*. DT Dramaturgi Bölümü A-67 nüshası, Ankara. Eserin kitap olarak baskısı bulunamamıştır.

- Araz, N.(1992). *Savaş Yorgunu Kadınlar*. DT Dramaturgi Bölümü S-87 nüshası, Ankara. Eserin kitap olarak baskısı bulunmamıştır.
- Araz, N. (1994). *Mustafa Kemal'in Ankarası*. İstanbul: Dünya Yayınları.
- Araz, N. (1997). *Kuvay-ı Milliye Kadınları*. İstanbul: Dünya Yayıncılık.
- Ayverdi, S., Araz, N., Erol,S., Huri, S., (1965)., *Ken'an Rifai ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık* (s.9-2007), İstanbul: Nurgök Matbaası
- Buttanrı, M. (2011). *Çeşitli Yönleriyle Tiyatro*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Cunbur, M. (2001). Nezihe Araz. *Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi* (1.c., s.418-419). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları
- Doğan, S. (2012). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Aydın Kadınlar Şair ve Yazarlar (1850-1950)*. İstanbul: Akademik Kitaplar Yayınevi
- Koçu, R. E. (E.d).(1959). *İstanbul Ansiklopedisi*, (2.c., c.1-11) İstanbul: Nurgök Matbaası.
- Kurdakul, Ş. (1971). *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Öztürk, T. (2012). *Yazarlar ve Şairler Sözlüğü* (1.c.). İstanbul: Eflatun Matbaası.
- Şahin, N. D. (2003). *Nezihe Araz'ın Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Şener, S. (1973). Cumhuriyet Dönemi Kadın Oyun Yazarları. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 1973, Nr:4, s.31-44.
- Şener, S. (1990). *Tiyatro Eserlerimizde Kadın İmaji*. Ankara Üniveristesesi DTCF Dergisi, C: 33, (S: 1-2), s. 467-475.
- Töre, E. (2009). *Türk Tiyatrosunun Kaynakları*. Electronic Turkish Studies, 4.
- Uçman, A. (2016). *Nezihe Araz*. TDV İslâm Ansiklopedisi (1.c, s. 108-109). Ankara: TDV İslâm Ansiklopedisi